

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία

Α΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Ομήρου, «Οδύσσεια» ε 311-420

Τίτλος:

«Τὸ ζείδωρον ὕδωρ»

Συγγραφή: ΝΕΚΤΑΡΙΑ ΙΩΑΝΝΟΥ

Εφαρμογή: ΚΩΣΤΟΓΛΟΥ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Τò ζείδωρον ὕδωρ

Εφαρμογή

Κώστογλου Μαργαρίτα

Δημιουργία σεναρίου

Νεκταρία Ιωάννου

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία

Τάξη

Α΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Από 8-1-2015 έως 24-2-2015

Σχολική μονάδα

Γυμνάσιο Νέου Πετριτσίου Σερρών

Διδακτική / θεματική ενότητα

Ομήρου «Οδύσσεια», 9η Ενότητα ε 311-420 / <282-381>

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής Ζώνης

Νεοελληνική Γλώσσα

Νεοελληνική Λογοτεχνία

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Γεωγραφία

Οικιακή Οικονομία

Πληροφορική

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Χρονική διάρκεια

7 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής, αίθουσα εκδηλώσεων .

II. Εικονικός χώρος: διαδίκτυο, Free Open eClass

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή του εν λόγω σεναρίου είναι η επαρκής κατάρτιση των μαθητών με στοιχειώδεις γνώσεις χειρισμού Η/Υ και η εξοικείωσή τους με βασικά εργαλεία των ΤΠΕ (λογισμικό παρουσίασης, κειμενογράφος, πλοήγηση στο διαδίκτυο). Θεωρείται, επίσης, αναγκαία η προγενέστερη εμπειρία των μαθητών σε ανοιχτό μαθησιακό περιβάλλον ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας, ώστε να διευκολυνθεί η διαδικασία χωρισμού και εργασίας σε ομάδες, που εξασφαλίζοντας με αυθεντικό τρόπο συνθήκες βιωματικής μάθησης και φυσική και ισότιμη αλληλεπικοινωνία μεταξύ των μελών της ομάδας βοηθά στο να ξεπεραστούν κοινωνικές προκαταλήψεις προς τους «διαφορετικούς» (όπως είναι οι αλλοδαποί ή τα άτομα με ειδικές ανάγκες), προωθώντας έτσι τόσο την κοινωνικοποίηση του ατόμου όσο και τον εκδημοκρατισμό της κοινωνίας εν γένει (Ματσαγγούρας, 2000).

Η ομαδική συνεργασία δημιουργεί μια αναπτυξιακή δυναμική που επιτρέπει στα μέλη της ομάδας να ξεπεράσουν τα ατομικά τους όρια σκέψης και πράξης. Τα συνεργαζόμενα μέλη μπορούν να αναπτύξουν συλλογικές μορφές σκέψης και δράσης που κανένα από τα μέλη δε θα μπορούσε ατομικά εκτός ομάδας να αναπτύξει. Επιπρόσθετα, κινούμενα μέσα στη συλλογική δράση, εκτός των ατομικών τους ορίων εσωτερικεύουν και οικειοποιούνται τις νέες και ανώτερες των αρχικών δυνατοτήτων τους μορφές σκέψης και δράσης και μετά από ένα διάστημα τις κατακτούν εντελώς και τις εκφράζουν ως ατομικό επίτευγμα. Έτσι, η συλλογική αλληλεπικοινωνία και εργασία γίνεται πλαίσιο ανάπτυξης του λόγου και της σκέψης και καθίσταται μήτρα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

γέννησης της ατομικής ανάπτυξης, που σταδιακά οδηγεί στην ατομική ολοκλήρωση και αυτονομία.

Ο εκπαιδευτικός που θα ασχοληθεί με το συγκεκριμένο σενάριο θα πρέπει να αποτάξει τον παραδοσιακό ρόλο της δασκαλοκεντρικής διδασκαλίας και να κινηθεί στο πλαίσιο της βιωματικής μάθησης σε ανοιχτό εκπαιδευτικό περιβάλλον συνεργατικής διδασκαλίας. Η βιωματική μάθηση δίνοντας έμφαση στο σημαντικό ρόλο που παίζει η εμπειρία στη μαθησιακή διαδικασία προτείνει αντί της απομνημόνευσης πληροφοριών την αναζήτηση νοήματος και επιδιώκει τη διανοητική και συναισθηματική κινητοποίηση του μαθητή στοχεύοντας στην απαρτίωση της νοητικής και συγκινησιακής διεργασίας (Δεδούλη, 2001), ενώ η ανοιχτή εκπαίδευση αποσκοπεί στην οργάνωση ευνοϊκού περιβάλλοντος μάθησης, ώστε οι προσφερόμενες γνώσεις να προσλαμβάνονται από διαφορετικά άτομα με σεβασμό στον ατομικό τους ρυθμό. Τα παιδιά μαθαίνουν ανάλογα με τις δυνατότητές τους δρώντας με τρόπο παραστατικό και μπορούν να οικοδομήσουν εύκαμπτες δομές γνώσης αλληλεπιδρώντας με πολλαπλά περιεχόμενα μάθησης.

Η συμμετοχική μέθοδος διδασκαλίας προβλέπει τη συνεργασία των μαθητών με τον δάσκαλο αλλά και των μαθητών μεταξύ τους με ισορροπία μεταξύ της παρέμβασης του δασκάλου και της ελεύθερης συμμετοχής των μαθητών. Ο ίδιος ο διδάσκων πρέπει να υποδεικνύει ερμηνευτικούς δρόμους, δημιουργώντας ένα κλίμα απορίας και την εξοικείωση των μαθητών του με τη συγκριτική ανάγνωση κειμένων. Επειδή όμως η συγκριτική ανάγνωση είναι μια δεξιότητα που κατακτάται σταδιακά, ο διδάσκων σε ένα πρώτο στάδιο πρέπει να παρουσιάσει τα πιθανά κριτήρια σύγκρισης (τέτοια είναι: το θέμα, οι τρόποι παρουσίασης, η διαχείριση του υλικού, οι μορφές των ηρώων, οι παρεκκλίσεις από την τυπική φόρμα κ.ά.) και στη συνέχεια να επιχειρήσει τη σύγκριση των κειμένων με βάση κάποια από αυτά τα κριτήρια. Σε επόμενο στάδιο δίνει τα κριτήρια στους μαθητές και επισημαίνει τα δεδομένα που θα τους βοηθήσουν. Τέλος, αφήνονται οι μαθητές να αυτενεργήσουν, μέσα στην

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ασφάλεια της ομάδας που θα περιορίσει ενδεχομένως τις αποτυχίες, ενώ ο ίδιος ο εκπαιδευτικός συντονίζει την όλη διαδικασία.

Βέβαια, η θεωρητική θωράκιση του διδάσκοντος με άρτια γνώση των ΤΠΕ και η κατάλληλη προεργασία που θα πραγματοποιήσει τόσο σε επίπεδο διαχείρισης του υλικού, όσο και σε επίπεδο διεκπεραίωσης υλικοτεχνικών ζητημάτων που ενδέχεται να προκύψουν, θεωρούνται εκ των ουκ άνευ για την επιτυχή διεκπεραίωση του σεναρίου.

Ως χώρος πραγματοποίησης του σεναρίου ορίζεται το εργαστήριο πληροφορικής της σχολικής μονάδας ή εναλλακτικά σχολική αίθουσα που θα διαθέτει διαδραστικό πίνακα με απαραίτητη την χρήση τουλάχιστον τεσσάρων υπολογιστών συνδεδεμένων στο διαδίκτυο.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Νεκταρία Ιωάννου: «Τὸ ζεῖδωρον ὕδωρ» Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση), Ομηρικά έπη; «Οδύσσεια», Α΄ Γυμνασίου, 2013.

Το σενάριο αντλεί

—

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο στηρίζεται στην 9η ενότητα του σχολικού βιβλίου των Ομηρικών Επών («Οδύσσεια») για την Α΄ Γυμνασίου, που περιλαμβάνει ένα εκτενές απόσπασμα της ραψωδίας ε (στίχοι 311-420). Σε αυτό περιγράφεται η τελευταία θαλασσινή περιπέτεια του Οδυσσέα και η πάλη του με τα κύματα, πριν φθάσει ως ναυαγός στις ακτές της Σχερίας. Οι μαθητές καλούνται ανά ομάδες να πραγματευτούν ερωτήσεις που έχουν ως κεντρικό νοηματικό άξονα το υγρό στοιχείο (νερό) στις ποικίλες διαστάσεις – εκφάνσεις - εκδοχές του, με έμφαση στον εντοπισμό των λέξεων και

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

φράσεων που το περιγράφουν και στην σημασιολογία του μέσα από τη λαϊκή θυμοσοφία. Επίσης, μελετούν και ανακαλύπτουν τις αντιλήψεις των ανθρώπων της ομηρικής εποχής, αλλά και γενικότερα του αρχαίου κόσμου, για το ρόλο των θαλάσσιων θεοτήτων. Τέλος, γίνεται απόπειρα προσέγγισης του νερού διαθεματικά, από την πλευρά της λογοτεχνίας, της Γεωγραφίας, της Βιολογίας και της Οικολογίας και μέσω αυτής οι μαθητές παράγουν τον δικό τους γραπτό λόγο.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η ιδέα για τη δημιουργία του σεναρίου και ο προσανατολισμός προς τις συγκεκριμένες θεματικές δραστηριότητες προέκυψε ως απότοκος της συμμετοχής του σχολείου της συντάκτριας στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα Comenius για την τρέχουσα διετία (2013-2015). Συγκεκριμένα, η σχολική σύμπραξη των συμμετεχόντων σχολείων υλοποιεί ένα διετές Project με τίτλο “Eau: analyses et utilisations” («Νερό: αναλύσεις και χρήσεις») που παρέχει σε μαθητές και εκπαιδευτικούς τη δυνατότητα να εργαστούν μαζί σε ένα θέμα κοινού ενδιαφέροντος, το οποίο στην προκειμένη περίπτωση είναι το νερό.

Πρόσφορο και κατάλληλο το έδαφος, λοιπόν, για να αξιοποιηθεί το υλικό της «Οδύσσειας» (που είναι κατεξοχήν ένα λαϊκό παραμύθι με ήρωα ένα θαλασσοδαρμένο ναυτικό που περιφέρεται από τα κύματα και στο διάβα του συναντά τέρατα και σημεία) για την ανάδειξη του υγρού στοιχείου με ποικίλες εξακτινώσεις που αγγίζουν τα όρια - ενδιαφέροντα της σημασιολογίας - πραγματολογίας «υδάτινων» λέξεων και εκφράσεων, της λαογραφίας, της μυθολογίας, της λογοτεχνίας και των εφαρμοσμένων τεχνών, ενώ επιφανειακά αποτολμάται μια προσέγγιση και προς τις θετικές επιστήμες (Γεωγραφία, Βιολογία, Οικολογία).

Ταυτόχρονα, μεγάλος και ο προβληματισμός στην προσπάθεια ισορροπίας μεταξύ του αρχικού σχεδιασμού και ευκαταίτου αποτελέσματος και της πιθανής απόκλισης από τους αυστηρά προκαθορισμένους διδακτικούς στόχους που

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

προβλέπουν ότι η αρχαιογνωσία με τη στενή έννοια του όρου (τα πραγματολογικά, μυθολογικά στοιχεία του κειμένου, τα λεγόμενα “realia”), δεν πρέπει να αποτελεί αυτοσκοπό κατά τη διδασκαλία των αρχαίων κειμένων από μετάφραση, ώστε να εξαντλείται εκεί η διδακτική προσπάθεια, αλλά μάλλον να λειτουργεί ως μέσο για την κατανόηση και ερμηνεία του κειμένου. (Ιγνατιάδης, s. a.)

Προφανώς, το μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας από μετάφραση είναι μάθημα κειμενοκεντρικό. Αυτό σημαίνει ότι ο καθηγητής και οι μαθητές εργάζονται πάνω στο κείμενο: κάθε ερώτηση έχει ως αφετηρία το κείμενο, παραπέμπει στο κείμενο και η απάντησή της εδράζεται στο κείμενο. Η μέθοδος διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας από μετάφραση είναι η ερμηνευτική. Με τη μέθοδο αυτή ασκούνται οι μαθητές στο να ορίζουν τα καθαρώς παιδευτικής αξίας θέματα - προβλήματα, δηλαδή να κατανοούν και να ερμηνεύουν τον μύθο και την ποιητική μετάπλασή του, τη σύνθεση και τη δομή του έργου, τα κίνητρα δράσης των προσώπων και το ήθος τους, το σύστημα αξιών πολιτισμού που εκφράζει το κείμενο κλπ· επίσης, να αναλύουν και να συνθέτουν τα θέματα αυτά και τέλος να προσδιορίζουν τον τρόπο με τον οποίο χειρίζεται ο συγγραφέας τα συγκεκριμένα θέματα, δηλαδή την τέχνη και την τεχνική του λόγου.

Ωστόσο, η ομηρική έρευνα των τελευταίων τριάντα χρόνων επιβάλλει έναν νέο προσανατολισμό: έχοντας ξεπεράσει πλέον τις παραγωγικές και διαφωτιστικές μεν αλλά, εντέλει, αδιέξοδες και κυκλοτερείς αντιπαραθέσεις μεταξύ των Ενωτικών και των Αναλυτικών/ Νεοαναλυτικών και εκμεταλλευόμενη κυρίως τις προόδους στη μελέτη της προφορικής επικής παράδοσης τόσο στο ελληνικό περιβάλλον όσο και ευρύτερα, η ομηρική έρευνα στρέφεται πια προς τη σχέση ανάμεσα στην προφορικότητα και την επική δημιουργία και τις τροπές της διακειμενικότητας εντός μιας μικτής (προφορικής και γραπτής) παράδοσης, τη διαπλοκή ανάμεσα στην αφήγηση του Ομήρου και την πολιτικοκοινωνική ιδεολογία του ομηρικού κόσμου καθώς και προς πολλές άλλες γονιμότες κατευθύνσεις (Πετρίδης, 2011).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Έτσι, θεωρείται αυτονόητο ότι μια αποκλειστικά ενδοκειμενική ερμηνεία επιβάλλεται να συμπληρωθεί και να ενισχυθεί με εξωκειμενικές και διακειμενικές αναφορές, διαγραμματειακές και διαχρονικές, στο βαθμό, βέβαια, που είναι δυνατό να γίνει αυτό με την προϋπόθεση ότι υπάρχουν οι αντίστοιχοι «δείκτες» μέσα στο ίδιο το κείμενο. Προκύπτουν, συνεπώς, διαφορετικά σύγχρονα διδακτικά αιτήματα: αρχικά ένα αίτημα βιωματικότητας, που συνίσταται στο να ανταποκρίνονται οι μαθητές προσωπικά στο κείμενο, να μπορούν να συνομιλούν μαζί του και να διαμορφώνουν με βιωματικό τρόπο τα κριτήριά τους. Έπειτα ένα αίτημα αναγνωστικής δεξιότητας που καλεί τους μαθητές να τεκμηριώσουν τη σημασία του κειμένου με προσεκτική, μεθοδική εργασία, αποφεύγοντας τις αυθαίρετες κρίσεις, τις πρόχειρες παραφράσεις, τις εντυπωσιολογίες και τις ευκολίες. Τέλος, ένα ιστορικο-φιλολογικής τάξης αίτημα που επιδιώκει να αντιλαμβάνονται οι μαθητές το κείμενο μέσα στις ιστορικές πολιτισμικές και τεχνολογικές του συντεταγμένες, στόχος που επιτυγχάνεται από την παράθεση παρακειμένων, περικειμένων και εξωκειμένων (Φρυδάκη, 2003).

Εξάλλου, δε θα πρέπει να παραβλέπουμε ότι στην «Οδύσσεια» ο σκηνικός - δραματικός χώρος (στην ενότητα που μας ενδιαφέρει, η θάλασσα, το νερό) δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά είναι απολύτως ενδεικτικός και συμβατός με έναν συγκεκριμένο τρόπο ζωής ή ένα παγιωμένο πολιτιστικό επίπεδο (πέραν του ότι ενδεχομένως εξυπηρετεί και άλλους καλλιτεχνικούς - αισθητικούς σκοπούς). Για παράδειγμα, περιγράφοντας ο Όμηρος την σπηλιά του Πολύφημου προφανώς δεν έχει ως μοναδικό στόχο του να ζωντανέψει με γλαφυρότητα το δραματικό χώρο, αλλά θέλει να μας δώσει και το πλαίσιο μιας καθαρά αγροτικής ζωής. Με αυτή την απολίτιστη κοινωνία των Κυκλώπων αντιδιαστέλλεται λ.χ. το σκηνικό της Σχερίας, που δίνει το περιβάλλον ειρηνικής και ευτυχισμένης διαβίωσης ενός ναυτικού λαού, το οποίο για τον Όμηρο θα πρέπει να ταυτίζεται με την ιδεατή μορφή πολιτείας (Κακριδή, 1988). Η θάλασσα, λοιπόν, είναι ο στίβος δοκιμής του πολυμήχανου ήρωα που επιτρέπει να

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

γίνουν ανάγλυφα αντιληπτές οι ιδιότητες του ως *πολυμήτιος, πολυτρόπου, πολύτλαντος*.

Το σενάριο αξιοποιεί το μοντέλο *του ρόμβου της γλωσσικής εκπαίδευσης*, που αναπαριστά σχηματικά τη διδακτική πρακτική του γλωσσικού μαθήματος εντοπίζοντας στις τέσσερις άκρες ενός ρόμβου τις γνώσεις για τον κόσμο, τις γνώσεις για τη γλώσσα, τους γραμματισμούς και τις διδακτικές πρακτικές με επίκεντρο του σχήματος τις ταυτότητες μαθητών και εκπαιδευτικών (Κουτσογιάννης, 2012).

Επιπλέον, κατεβλήθη προσπάθεια να ενσωματωθούν δραστηριότητες που, σύμφωνα με το πρόγραμμα AUTC–Learning Design Project, ανάλογα με τη *μαθησιακή τους εστίαση* (“learning focus”) βασίζονται α) στην *ανάπτυξη εννοιών-διαδικασιών* (“concept-procedure development”), όπου προέχει η κατανόηση και η εμπέδωση εννοιών και/ή διαδικασιών· β) στο *σχέδιο εργασίας* ή στη *μελέτη περίπτωσης* (“project/ case study”), όπου η έμφαση δίνεται στη δημιουργία ή στην παραγωγή ενός τεχνήματος· γ) στην *υπόδυση ρόλων* (“role play”)· και δ) σε *συνεργατικούς* (“collaborative”) μαθησιακούς σχεδιασμούς, στο πλαίσιο των οποίων έμφαση δίνεται στη διεπίδραση και στη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευομένων (Πόλκας & Τουλούμης, 2012).

Η ομάδα αποτελεί έναν σημαντικό σταθμό στη σταδιακή αποδέσμευση του μαθητή από τον εκπαιδευτικό και στην αξιοποίηση των δεξιοτήτων που έχουν ήδη αρχίσει να ενεργοποιούνται. Οι συμμαθητές στη μικρή ομάδα θα αποτελέσουν τους συνοδοιπόρους στην προσπάθεια της συστηματικότερης ανάγνωσης, αλλά και τους αποδέκτες της όποιας ερμηνευτικής θέσης μπορεί να προκύψει από αυτή. Θα ελέγξουν ή θα συμπληρώσουν την ερμηνευτική άποψη, βοηθώντας κάθε μέλος όχι μόνο να επεκτείνει τον προβληματισμό του, αλλά και να ενεργοποιήσει νέες αναγνωστικές δεξιότητες. Είναι το στάδιο που θα ενδυναμώσει τον μαθητή και γνωστικά και ψυχικά στην πορεία του προς την αυτόνομη μάθηση. Πρόκειται για αυτό που ο Vygotsky θεωρεί σταδιακή μετάβαση από τη νοητική ανάπτυξη ως συλλογική πρακτική στην αυτόνομη αξιοποίηση αυτής της νοητικής λειτουργίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

(Δαφέρμος, 2002). Ό,τι μπορέσει να πραγματοποιήσει ο μαθητής σε συνεργασία με κάποιους άλλους θα μπορέσει προοπτικά σε επόμενες φάσεις να το καταφέρει μόνος του.

Συνειδητοποιώντας ο εκπαιδευτικός την ευεργετική επίδραση των κοινωνικών διαδράσεων για τα γνωστικά αποκτήματα, παρεμβαίνει στη ζώνη επικείμενης ανάπτυξης, αξιοποιώντας όχι μόνο την ανάπτυξη που έχει ωριμάσει αλλά και το δυναμικό του μαθητή, προωθώντας και επισπεύδοντας κατά κάποιο τρόπο την ανάπτυξη δεξιοτήτων. Σε ένα τέτοιο διδακτικό πλαίσιο η εκπαίδευση ανταποκρίνεται κυρίως στο επίπεδο της εν δυνάμει ανάπτυξης (Wertsch & Tulviste, 1997). Ως χώρος μάλιστα συλλογικής μάθησης και ανάπτυξης μπορεί να παράσχει στο μαθητή τη δυνατότητα να δράσει σε ένα πεδίο ανώτερων διανοητικών και ψυχικών λειτουργιών στο πλαίσιο της ομάδας, ώστε να μπορέσει στη συνέχεια όχι μόνο να αναπτύξει τη νόησή του αλλά και να αξιοποιήσει την εσωτερικευμένη πλέον λειτουργία αυτής της συλλογιστικής πορείας (Vergnaud, 2000).

Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για το μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας, γιατί η ανασύνθεση μιας παλαιότερης πολιτισμικής φάσης και η συσχέτιση της γραμματείας της με το πολιτισμικό πλαίσιο αλλά και τη μετέπειτα πορεία της είναι νοητικές διεργασίες που προϋποθέτουν την ενεργοποίηση ανώτερων νοητικών λειτουργιών. Οι μαθητές δε διευρύνουν απλώς τις γνώσεις τους για τον πολιτισμό και τη γραμματεία που επηρέασε καθοριστικά το πνευματικό τους περιβάλλον ούτε αναμορφώνουν και διευρύνουν μόνο τις ευαισθησιακές τους προοπτικές απέναντι στην ανθρώπινη δράση και την ανασκευή της από τη γραμματεία. Η πολιτισμική διερεύνηση των κειμένων ανοίγει παράλληλα και το δρόμο σε μια απαιτητική νοητική ανάπτυξη, η οποία στο πλαίσιο της συλλογικής ανάγνωσης των κειμένων ίσως ενεργοποιήσει το δυναμικό του μαθητή για πιο απαιτητικές νοητικές λειτουργίες (Τσάφος, 2004).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να κατανοήσουν ότι η «Οδύσσεια» είναι ένα ναυτικό παραμύθι, το οποίο αξιοποιεί την πληθώρα νεώτερων χρονολογικά θρύλων (που ανάγονται στην εποχή του αποικισμού) σχετικών με περιπέτειες ναυτικών, την περιπλάνησή τους στη θάλασσα, την επαφή τους με φανταστικά όντα κ.ά.
- Να προσεγγίσουν από μετάφραση διάφορα χωρία της «Οδύσσειας» και με σημείο αναφοράς την εξεταζόμενη ενότητα να αποκτήσουν συνολική κριτική ματιά για το έπος.
- Να έρθουν σε επαφή με τη λαϊκή θυμοσοφία, όπως αυτή αποτύπωσε τη σημασία και το συμβολικό ρόλο του νερού στην ανθρώπινη ζωή.
- Να γνωρίσουν τα μυθικά όντα που η αρχαία ελληνική σκέψη συνέδεσε με το υγρό στοιχείο, να έρθουν σε επαφή με τις ποικίλες παραδόσεις που σχετίζονται με αυτά και να αποκρυσταλλώσουν γνώμη για την μεγάλη σημασία αυτών στον αρχαίο κόσμο.
- Να εκτιμήσουν την αναγκαιότητα του υγρού στοιχείου για την ύπαρξη της ζωής, καθώς και την αισθητική - ψυχοφελή απόλαυση που προσφέρει στον άνθρωπο η επαφή μαζί του.
- Να προβληματιστούν για το παράλογο του πολέμου και τον καθοριστικό ρόλο του νερού μέσα σε αυτόν, είτε ως μέσο αυτολύτρωσης, είτε ως μέσο εξαθλίωσης του αντιπάλου.
- Να προβούν σε διαπιστώσεις σχετικά με την ύψιστης αναγκαιότητας αξία υπεράσπισης του φυσικού περιβάλλοντος ως βασικού, εκ των ουκ άνευ παναθρώπινου αγαθού.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- Να αναπτύξουν πνεύμα ομαδικότητας και συνεργασίας, ώστε ανταλλάσσοντας δεδομένα και απόψεις να οδηγούνται σε ασφαλή συμπεράσματα.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να εξοικειωθούν σταδιακά με τη νοηματική προσπέλαση ενός αρχαίου κειμένου από μετάφραση.
- Να αναζητήσουν πειραματιζόμενοι με τη χρήση ηλεκτρονικών λεξικών τη σημασία λέξεων και παροιμιακών εκφράσεων που σχετίζονται με το νερό, διερευνώντας τις κατασκευαστικές αρχές τους και τους στενούς δεσμούς ετυμολογίας και σημασίας τους και να διακρίνουν τις διαφορετικές σημασιοδοτήσεις του ίδιου λεκτικού τύπου σε διαφορετικά συμφραζόμενα.
- Να ασκηθούν στην παραγωγή γραπτού λόγου για την υποστήριξη των πορισμάτων της έρευνάς τους, καλλιεργώντας τη φαντασία τους, ενδυναμώνοντας την επικοινωνιακή τους ικανότητα καθώς και τις αναγνωστικές τους δεξιότητες.
- Να αναπτύξουν τη βιωματική εμπλοκή και την ενσυναίσθηση σε σχέση με τα προβλήματα που καλούνται να διεκπεραιώσουν, αρθρώνοντας λόγο προσωπικό και οικείο, που συνάδει με τα ποικίλα γλωσσικά περιβάλλοντα στα οποία εικονικά εμπλέκονται.

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να εξοικειωθούν με ανοιχτά και διερευνητικά περιβάλλοντα μάθησης (λεξικά, ιστοσελίδες), ώστε να συνθέτουν τα δικά τους συμπεράσματα.
- Να μπορούν να διαχειρίζονται μόνοι τους διαφορετικούς πόρους που προσπελάζουν και να ασκηθούν στον έλεγχο της ορθότητας των πληροφοριών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

που συναντούν κατά την αναζήτησή τους σε αυτούς, ώστε να επιλέγουν κριτικά τα στοιχεία που χρησιμεύουν στην έρευνά τους.

- Να ασκηθούν στη χρήση και σύγκριση πρωτογενών πηγών, την κριτική αποτίμησή τους και την εξαγωγή προσωπικών συμπερασμάτων.
- Να συνθέτουν δημιουργικά τις πληροφορίες που βρίσκουν σε διαφορετικά κειμενικά είδη του γραπτού και του προφορικού λόγου.
- Να χειρίζονται αποτελεσματικά τις ΤΠΕ ως μέσο αναζήτησης πληροφοριών αλλά και ως μέσο επικοινωνίας και δημιουργίας πολυτροπικών κειμένων.
- Να είναι σε θέση να αναζητούν και να επεξεργάζονται εικονιστικό – πολυμεσικό υλικό για τις δικές τους οπτικές και πολυμεσικές αναπαραστάσεις του αρχαίου ελληνικού κόσμου.
- Να γίνουν, εν τέλει, οι ίδιοι δημιουργοί νέων ψηφιακών πόρων, οι οποίοι μπορούν να αναρτηθούν στο διαδίκτυο.
- Να ασκηθούν στην εμπειριστατωμένη άσκηση καλοπροαίρετης κριτικής και αυτοκριτικής σχετικά με τα πορίσματα των ομάδων εργασίας, ώστε να απεκδύσουν την επισήμανση ατελειών από την ενδεχόμενη ταύτισή της με τιμωρητικές πρακτικές και να κατανοήσουν την πολλαπλή ωφελιμότητα που προκύπτει από αυτού του είδους την ανατροφοδότηση, εφαρμόζοντάς την στην πράξη.

Διδακτικές πρακτικές

Οι διδακτικές πρακτικές με τις οποίες θα έρθουν αντιμέτωποι οι μαθητές στο συγκεκριμένο σενάριο έχουν ως στόχο:

- Να ενισχύσουν τη θετική τους αντίληψη για τις συνεργατικές μεθόδους.
- Να αναπτύξουν την κριτική τους ικανότητα όσον αφορά στη συλλογή, καταγραφή και επεξεργασία του υλικού που είναι χρήσιμο για το έργο τους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- Να καλλιεργήσουν την αυτενέργεια και την ανάληψη πρωτοβουλιών εκ μέρους τους, προκειμένου να φέρουν σε πέρας με επιτυχία τις δραστηριότητες που τους έχουν ανατεθεί.
- Να τους βοηθήσουν να αναπτύξουν υγιή κριτήρια επικοινωνιακής αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Το σενάριο έχει ως αφορμή την [9η ενότητα](#) του σχολικού βιβλίου της «Οδύσσειας» της Α΄ Γυμνασίου και αξιοποιεί τον κυρίαρχο άξονα προώθησης της δράσης, που είναι ο αγώνας του ήρωα να επιβιώσει της θαλασσοταραχής και να φτάσει με ασφάλεια στην ακτή εξασφαλίζοντας τη σωτηρία του. Αξιοποιώντας τις μεγαλειώδεις περιγραφές του φυσικού-δραματικού χώρου και του κυρίαρχου στοιχείου σε αυτόν, δηλαδή του νερού, η παρούσα διδακτική πρόταση επιχειρεί κατ' αρχάς μια λεξιλογική - λαογραφική προσέγγιση του υδάτινου στοιχείου, η οποία στη συνέχεια οδηγεί σε αλληλοκαλυπτόμενες και αμοιβαία τροφοδοτούμενες διαθεματικές και δευτερευόντως διεπιστημονικές ατραπούς διερεύνησης αυτού που αναδείχθηκε σε κεφαλαιώδη έννοια, λέξη-κλειδί της ενότητας.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το προτεινόμενο σενάριο εντάσσεται στην [ένατη ενότητα](#) του σχολικού βιβλίου «Αρχαία Ελληνικά (μετάφραση) - Ομηρικά Έπη - Οδύσεια - Α΄ Γυμνασίου» και με αυτό επιχειρείται η πραγμάτωση διδακτικών στόχων, όπως προβλέπονται από το [Πρόγραμμα Σπουδών \(ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ\) \(βλ. αρ. 5\)](#) και το [Βιβλίο του Εκπαιδευτικού](#), (σσ.61-65), που θα μπορούσαν να συνοψιστούν στους ακόλουθους: καλλιέργεια του ενδιαφέροντος των μαθητών για τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό με τη μελέτη ποικίλων σε θεματολογία κειμένων του αρχαιοελληνικού κόσμου αντίληψη του ρόλου της ελληνικής γλώσσας ως φορέα και δημιουργού ιδεών και αξιών του ελληνικού πολιτισμού εκτίμηση του ομηρικού έπους ως λογοτεχνικού κειμένου, στο

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

οποίο αποτυπώνεται ένας ολόκληρος κόσμος με τον πολιτισμό, τις αξίες, την κοινωνική και πολιτική του οργάνωση πληροφόρηση, κατανόηση και επικοινωνία για τις δράσεις, τις στάσεις και τις συμπεριφορές των ανθρώπων του αρχαίου κόσμου αισθητική απόλαυση των λογοτεχνικών αυτών έργων κ.ά.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Η χρήση των ΤΠΕ στη διδακτική και μαθησιακή διαδικασία θεωρείται ευνοϊκή για νέες, εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας, περισσότερο συμβατές με τις σύγχρονες παιδαγωγικές και διδακτικές θεωρίες. Πιο συγκεκριμένα, η χρήση των ΤΠΕ προωθεί και υποστηρίζει τη μετάβαση από τη μετωπική διδασκαλία στη διδασκαλία με ομάδες και τη συνεργατική μάθηση. Οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται ως εργαλείο για τη διερευνητική και την ανακαλυπτική μάθηση, κινητοποιώντας μια παθητική σχολική τάξη μέσω της ενεργητικής συμμετοχής, της επικοινωνίας μεταξύ των μαθητών και των αυθεντικών δραστηριοτήτων. Έτσι, οι γνωστοί τρόποι επικοινωνίας (κυρίως η λεκτική) αντικαθίστανται από τρόπους που ενσωματώνουν πολλαπλές αναπαραστάσεις, εικόνες, κείμενα, σύμβολα, χάρτες και το μαθησιακό σύστημα κατά το οποίο όλοι μαθαίνουν τα ίδια πράγματα εξελίσσεται σε ένα σύστημα όπου ενδεχομένως ο καθένας μαθαίνει διαφορετικά πράγματα.

Οι ΤΠΕ υποστηρίζουν την έρευνα των μαθητών, καθώς οι αρχαιογνωστικοί δικτυακοί τόποι - ψηφιακές βιβλιοθήκες (σώματα κειμένων, μεταφράσεις, συμφραστικοί πίνακες, λεξικά, εγχειρίδια γραμματικής και σύνταξης, μελέτες, εικονογραφικό υλικό, βάσεις δεδομένων, βιβλιογραφικοί κατάλογοι) μπορούν να αποτελέσουν ανοιχτά διερευνητικά περιβάλλοντα που προωθούν την ενεργητική αυτομόρφωση των χρηστών. Οι μαθητές από απλοί θεατές παίρνουν ενεργό μέρος στη διαδικασία μετάδοσης των γνώσεων, λαμβάνοντας υπόψη υποδείξεις, αναζητώντας περισσότερα στοιχεία, ανακαλύπτοντας απόψεις, συλλέγοντας πληροφορίες, τις οποίες κατηγοριοποιούν και οργανώνουν στα σημαντικότερα σημεία τους. Κατόπιν, επαναδιατυπώνουν τις απόψεις, τις πραγματεύονται εκ νέου και τις

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

συνδυάζουν, για να καταλήξουν στη δική τους, ελέγχοντας αν στηρίζεται επαρκώς στα δεδομένα.

Επιπλέον, οι ΤΠΕ ως υποστηρικτικά εργαλεία της *ερευνητικής-ανακαλυπτικής μάθησης*, της πολυεπίπεδης και πολυδιάστατης προσέγγισης του αρχαιογλωσσικού και αρχαιογνωστικού υλικού υποστηρίζουν τον αναστοχασμό των μαθητών. Λειτουργώντας ως χώροι δημοσιοποίησης και παρουσίασης των μαθητικών εργασιών, γίνονται τελικά εργαλεία που υπόκεινται και τα ίδια σε έλεγχο και αξιολόγηση από τους χρήστες-υποκείμενα που μαθαίνουν.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία Α΄ Γυμνασίου: Ομηρικά Έπη: «Οδύσσεια»:

9^η Ενότητα: [ε 311-420/<282-381>](#).

10^η Ενότητα: [ε 421-552/<382-493>](#).

Γεωγραφία Ε΄ Δημοτικού:

Β΄ ενότητα [Το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας](#)

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α΄ Γυμνασίου:

[Σεπούλβεδα Λουίς, Το μαύρο κύμα](#)

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ΄ Λυκείου:

[Σαμαράκης, Α. «Το ποτάμι»](#)

Οικιακή Οικονομία Α΄ Γυμνασίου:

Ενότητα 3.8 [Γλυκίσματα - ροφήματα - ποτά](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

[Αφηγηματικές τεχνικές στα ομηρικά έπη](#)

[Οδύσσεια, ραψωδία δ, μετάφραση Ζήσιμου Σιδέρη](#)

[Οδύσσεια, ραψωδία μ, μετάφραση Ζήσιμου Σιδέρη](#) [πηγή: «Ελληνικός Πολιτισμός»:

Ιστοχώρος του Γ. Παπαθανασίου - Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο].

[Βενέζης, Η. Το νόμμερο 31328](#) [πηγή:scribd.com].

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

[Μυριβήλης, Σ «Οι φωνές των νερών»](#) Στράτης Μυριβήλης. 1954¹. *Απ' την Ελλάδα*. Αθήνα: Εστία (2010) [πηγή: Παιδικά Ιστολόγιο με δραστηριότητες προσχολικής και σχολικής ηλικίας].

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Ταινίες

[1922](#). Ταινία μεγάλου μήκους, 1978. Σκηνοθεσία Νίκος Κούνδουρος. Σενάριο: Κούνδουρος Ν.& Σ. Καρράς. Σενάριο Αρχική Πηγή: Βενέζης Ηλίας *Το Νούμερο 31328* (Μυθιστόρημα). [πηγή: YouTube].

Ιστοσελίδες

Βικιπαίδεια [Ελληνική Διαδικτυακή Εγκυκλοπαίδεια]

- [Γλαύκος ο Ανθηδόσιος](#)
- [Μύθος](#)
- [Νηρέας](#)
- [Ποσειδώνας](#)
- [Πρωτέας](#)
- [Σειρήνες](#)
- [Σκύλλα](#)
- [Τρίτωνας](#)
- [Χάρυβδη](#)

[Λεξικό της κοινής νεοελληνικής](#) [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα - Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας].

Οι λέξεις έχουν τη δική τους ιστορία (ιστολόγιο του Νίκου Σαραντάκου)

[Μια τρύπα στο νερό - και άλλες παροιμιακές εκφράσεις με το νερό](#) [«Οι λέξεις έχουν τη δική τους ιστορία» - Ιστολόγιο του Νίκου Σαραντάκου].

Μπίτσικα, Π. & Μ. Τράτσα [«Πόσο κινδυνεύουν τα ποτάμια μας από τη ρύπανση»](#) [πηγή: Εφημερίδα «Το Βήμα», 20/02/2000].

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Μυλωνάς, Π. [«Οι Ποταμοί-Θεοί της Ελλάδας»](#) [πηγή: Ιστολόγιο του Πέτρου Μυλωνά].

[Poseidon](#) [Theoi - Greek Mythology].

[11/1/2015]

Διδακτική πορεία /στάδια /φάσεις

Πρώτη διδακτική ώρα: Ο διδάσκων ενημερώνει τους μαθητές ότι ξεκινούν την εφαρμογή ενός διδακτικού σεναρίου στην 9^η ενότητα και ότι από την επόμενη διδακτική ώρα θα εργάζονται ομαδικά στο εργαστήρι πληροφορικής. Για αυτό, λοιπόν, χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες των τριών ή τεσσάρων ατόμων, υπό την αυστηρή προϋπόθεση οι ομάδες που θα προκύψουν να είναι ισοδύναμες ως προς τη στελέχωσή τους με άτομα εξοικειωμένα με τον υπολογιστή και επιπρόσθετα με άτομα που διαθέτουν ευχέρεια χρήσης του λόγου. Είναι, επίσης, σημαντικό, ο εκπαιδευτικός να κατευθύνει τον χωρισμό και τη σύνθεση των ομάδων διασαφηνίζοντας τον ρόλο που θα κληθεί να παίξει κάθε μαθητής σε αυτές (χειριστής Η/Υ, γνώστης λογισμικού παρουσίασης, γνώστης λογισμικού επεξεργασίας κειμένου, γραμματέας). Θα ήταν, επίσης, ενδιαφέρον οι ρόλοι αυτοί να εναλλάσσονται ανάλογα με τη δραστηριότητα, προκειμένου οι μαθητές να δοκιμάσουν τις δυνάμεις τους εκ περιτροπής σε διαφορετικού τύπου δεξιότητες. Προκύπτουν τελικά τέσσερις ομάδες, κάθε μία από τις οποίες αναλαμβάνει έναν διαφορετικό τρόπο προσέγγισης και εργασίας σε σχέση με την έννοια-κλειδί της ενότητας, το νερό. Αυτές οι ομάδες λοιπόν είναι οι εξής:

- Φυσιολάτρες
- Βιολόγοι
- Γεωγράφοι
- Οικολόγοι

Κατόπιν, ξεκινά η διδασκαλία της ενότητας με μια καλή ανάγνωση όλου του κειμένου από τον διδάσκοντα. Στη συνέχεια, αποφεύγεται η επεξεργασία του κειμένου σε επίπεδα σαφώς διακεκριμένα μεταξύ τους (λεξιλογικό, σημασιολογικό,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

πραγματολογικό-ιδεολογικό) που κατακερματίζει το κείμενο, αντίθετα προτιμάται ένας πιο φυσικός-λογικός τρόπος προσέγγισης και συνεξέτασης όλων των στοιχείων του περιεχομένου και μορφής με άξονα τη νοηματική εξομάλυνση - κατανόηση της συγκεκριμένης ενότητας. Με κατευθυνόμενες ερωτήσεις ο εκπαιδευτικός επιχειρεί να προσπελάσει όλα τα καίρια σημεία της ενότητας, ενώ στο τέλος υπάρχει πρόβλεψη για γενικές ερωτήσεις που στοχεύουν στη σύνθεση και την αναθεώρηση. Μάλιστα στο τέλος της διδακτικής ώρας στην ερώτηση ποιο είναι το κυρίαρχο στοιχείο της φύσης σε αυτή την ενότητα, οι μαθητές αβίαστα απαντούν ότι είναι η θάλασσα, το νερό, οπότε και ο διδάσκων αναφέρει την ονομασία του σεναρίου «Τὸ ζεῖδωρον ὕδωρ» που θα αποτελέσει και το βασικό άξονα των εργασιών τους.

Δεύτερη διδακτική ώρα: Οι ομάδες στο εργαστήρι πληροφορικής παίρνουν θέση μπροστά στους υπολογιστές, και ο καθηγητής τους επισημαίνει ποιο στοιχείο της φύσης κυριαρχεί στην 9^η ενότητα και γιατί, κάνοντας έτσι μια σύνδεση με τα προηγούμενα.

Κατόπιν, οι μαθητές ανοίγουν το πρώτο (κοινό) Φύλλο Εργασίας που έχει αποθηκεύσει ο εκπαιδευτικός στην *Επιφάνεια Εργασίας* του υπολογιστή τους, ενώ παράλληλα μοιράζεται στην κάθε ομάδα το Φύλλο και σε έντυπη μορφή.

Σημειώνεται ότι το Φύλλο Εργασίας είναι μεν κοινό, δηλαδή οι δραστηριότητες που περιλαμβάνει είναι ίδιες, ωστόσο στην πρώτη δραστηριότητα η κάθε ομάδα εργάζεται σε συγκεκριμένο χωρίο της μακροσκελούς ενότητας, ενώ ο χωρισμός του κειμένου σε επιμέρους υποενότητες και η αντιστοίχιση των ενοτήτων με τις ομάδες δηλώνεται με σαφήνεια στο Φύλλο Εργασίας.

Στη συνέχεια, οι μαθητές ξεκινούν με την πρώτη δραστηριότητα, στην οποία καλούνται, αφού μελετήσουν με προσοχή το τμήμα του μεταφρασμένου κειμένου που τους αντιστοιχεί, να εντοπίσουν μέσα σε αυτό λέξεις ή φράσεις που σχετίζονται με το υγρό στοιχείο, τις διάφορες μορφές που μπορεί αυτό να λάβει και την περιγραφή του.

Οι μαθητές περνούν στη δεύτερη δραστηριότητα του [πρώτου Φύλλου Εργασίας](#), που είναι λεξιλογική και προβλέπει η κάθε ομάδα, αφού επισκεφθεί [το](#)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

[ιστολόγιο του Νίκου Σαραντάκου](#), όπου απαντάται σχετική δημοσίευση, να επιλέξει και να ασχοληθεί με δύο νεοελληνικές παροιμίες-γνώμικα που σχετίζονται με το νερό. Μπορεί μάλιστα να αξιοποιήσει [Λεξικό της κοινής νεοελληνικής](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για να εξακριβώσει τη σημασία και τις συνθήκες χρήσης της κάθε παροιμιώδους έκφρασης. Ενσωματώνοντας το παιγνιώδες στοιχείο και τη δυνατότητα προσωπικής αυτοέκφρασης η δραστηριότητα κλείνει αυτοσχεδιαστικά, ζητώντας από τους μαθητές να κατασκευάσουν σύντομα διαλογικά κείμενα στα οποία θα χρησιμοποιούν τις παροιμίες που επέλεξαν. Αυτά τα διαλογικά κείμενα θα τα δραματοποιήσουν κάποια από τα μέλη της ομάδας ενώπιον της ολομέλειας την έκτη διδακτική ώρα εφαρμογής του σεναρίου, που είναι αφιερωμένη στην παρουσίαση των εργασιών των μαθητών. Τέλος οι μαθητές καλούνται να ανεβάσουν τις εργασίες τους στον ιστότοπο Free Open eClass, πράγμα που μάλλον δεν επιτυγχάνεται λόγω έλλειψης χρόνου και θα λάβει χώρα την έβδομη διδακτική ώρα.

Τρίτη διδακτική ώρα: Οι μαθητές προχωρούν στην ενασχόλησή τους με το δεύτερο Φύλλο Εργασίας που φέρει και το όνομα της ομάδας τους. Η πρώτη δραστηριότητα του δεύτερου αυτού Φύλλου είναι κοινή και για τις τέσσερις ομάδες και αφορά δύο θεϊκά-μυθικά πρόσωπα του υγρού κόσμου, του Ποσειδώνα και της Ινώς~ Λευκοθέης, που απαντούν στην ενότητα. Ζητείται από τους μαθητές να μελετήσουν τις περιγραφές των προσώπων αυτών και να εντοπίσουν τα εξωπραγματικά και τα ανθρώπινα στοιχεία του καθενός, συνειδητοποιώντας μέσα από την έρευνά τους την ύπαρξη και των δύο μορφών στοιχείων στις θεότητες των αρχαίων Ελλήνων. Με βάση αυτά τα στοιχεία και τη μελέτη του λήμματος «Θεϊκός ανθρωπομορφισμός» ως θεμελιώδους γνωρίσματος της αρχαίας ελληνικής θρησκείας, εξάγουν τα δικά τους συμπεράσματα για την αντίληψη που είχαν οι αρχαίοι Έλληνες για τους θεούς τους. Τέλος οι μαθητές καλούνται να ανεβάσουν τις εργασίες τους στον ιστότοπο Free Open eClass, πράγμα που μάλλον δεν επιτυγχάνεται λόγω έλλειψης χρόνου και θα λάβει χώρα την έβδομη διδακτική ώρα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τέταρτη και πέμπτη διδακτική ώρα: Οι μαθητές περνούν στη δεύτερη δραστηριότητα, που τους ζητά να αντλήσουν πληροφορίες και εικαστικό υλικό σχετικά με θεούς ή άλλα μυθικά όντα του νερού (διαφορετικά η κάθε ομάδα) από συγκεκριμένες ιστοσελίδες, αλλά και από άλλα σημεία της «Οδύσσειας», και να οπτικοποιήσουν τα πορίσματά τους μέσω του λογισμικού παρουσίασης. Είναι γνωστό πως ενσωματώνοντας τα οπτικά κείμενα στην εκπαίδευση, αξιοποιούμε τους εξωσχολικούς κώδικες επικοινωνίας των μαθητών. Η οπτική επικοινωνία καθίσταται τόσο κρίσιμη στο χώρο της δημόσιας επικοινωνίας, ώστε αναπόφευκτα ο οπτικός γραμματισμός δεν προσελκύει απλώς την κοινωνική έγκριση, αλλά γίνεται πια θέμα επιβίωσης. Το να μάθουμε να κατανοούμε κείμενα σημαίνει στην ουσία να μάθουμε να «διαβάζουμε» λεκτικά και οπτικά μηνύματα. Τέλος οι μαθητές καλούνται να ανεβάσουν τις εργασίες τους στον ιστότοπο Free Open eClass, πράγμα που μάλλον δεν επιτυγχάνεται λόγω έλλειψης χρόνου και θα λάβει χώρα την έβδομη διδακτική ώρα.

Εκτη διδακτική ώρα: Στην αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου που διαθέτει οθόνη προβολής κάθε ομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια τις εργασίες της, ενώ προβάλλονται και τα λογισμικά παρουσίασης των μαθητών. Στη συνέχεια, οι μαθητές συζητούν από κοινού για τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν, αλλά και τα οφέλη που αποκόμισαν κατά τη διαδικασία σύνθεσης και δημιουργίας των εργασιών τους.

Ας σημειωθεί ότι κρίνεται σκόπιμο να γίνει πρώτα η παρουσίαση των εργασιών των μαθητών και να ακολουθήσει η ανάρτηση στον ιστότοπο Free Open eClass, καθώς και η ανάθεση της τελευταίας δραστηριότητας εκτός σχολικού ωραρίου, την επόμενη διδακτική ώρα, για να μη χαθεί η επαφή των μαθητών με τα πρόσφατα δημιουργήματά τους.

Εβδομη διδακτική ώρα: Οι μαθητές στο εργαστήριο πληροφορικής ανεβάζουν τις εργασίες τους στον ιστότοπο Free Open eClass (όπου έχει δημιουργηθεί ήδη από τον διδάσκοντα το μάθημά τους και έχουν και οι ίδιοι πρόσβαση ως βοηθοί του

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

εκπαιδευτικού), πράγμα που ήταν ανέφικτο χρονικά κατά τη διάρκεια των ωρών που επεξεργάζονταν τις εργασίες τους.

Τέλος, ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει την τελευταία δραστηριότητα, με την οποία δεν ασχολήθηκαν καθόλου οι μαθητές, λόγω πίεσης διδακτικού χρόνου. Τους δίνεται τώρα η δυνατότητα να συνεργαστούν εκτός σχολικού ωραρίου και να την παραδώσουν εν ευθέτω χρόνω. Αυτή προβλέπει να έρθουν σε επαφή με λογοτεχνικά κείμενα (υπάρχει και η εξαίρεση ενός κειμένου αμιγώς επιστημονικού-πληροφοριακού ενδιαφέροντος) και με το απόσπασμα μιας ταινίας η μία ομάδα, με σκοπό να προβληματιστούν και να καταθέσουν τις απόψεις τους, αρθρώνοντας λόγο προσωπικό, ώστε να επεξεργαστούν τη μεταλογοτεχνική και μεταπολιτισμική ταυτόχρονα γλώσσα, που σταδιακά επιδιώκεται να γίνει κριτική μεταγλώσσα (Χοντολίδου, 2000).

Δίνονται λοιπόν οι αναγκαίες διευκρινίσεις στην κάθε ομάδα για την εργασία της και ορίζεται η ημέρα παράδοσης των εργασιών. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα κείμενα των συγκεκριμένων ψηφιακών πόρων θα δοθούν έντυπα στους μαθητές, για να μπορούν να εργαστούν απρόσκοπτα όλες οι ομάδες, χωρίς να αποτελέσει εμπόδιο η έλλειψη υπολογιστή ή σύνδεσης στο διαδίκτυο.

Πιο συγκεκριμένα:

- Οι [Φυσιολάτρες](#), αφού διαβάσουν το κείμενο [«Το ποτάμι»](#) του Αντώνη Σαμαράκη καλούνται, να προσδιορίσουν τα συναισθήματα που προκάλεσε το υγρό στοιχείο στον κεντρικό ήρωα και ο τρόπος που επέδρασε στην ψυχολογία του. Επόμενη «αποστολή» να συντάξουν μια καταχώριση για το ημερολόγιό τους, όπου θα περιγράφουν αντίστοιχες εμπειρίες που τους έχει προκαλέσει η επαφή τους με το υγρό στοιχείο.
- Οι [Βιολόγοι](#), αφού προσπελάσουν το απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Ηλία Βενέζη [Το Νούμερο 31328](#) (αν υπάρχει μάλιστα η δυνατότητα για σύνδεση στο διαδίκτυο στο σπίτι, μπορούν να παρακολουθήσουν το σχετικό απόσπασμα της ταινίας [1922](#) του Νίκου Κούνδουρου που είναι βασισμένη στο

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

βιβλίο) και αφού συμβουλευθούν την ενότητα [Γλυκίσματα - Ροφήματα- Ποτά](#) του βιβλίου της Οικιακής Οικονομίας, πρέπει να καταγράψουν τις σκέψεις τους σε σχέση με το νερό και τον τρόπο που αυτό κατευθύνει τη δράση των ηρώων και προάγει την εξέλιξη της υπόθεσης του λογοτεχνικού κειμένου και, εν συνεχεία, να δημιουργήσουν ένα άρθρο που προορίζεται για την ιστοσελίδα του σχολείου επιχειρηματολογώντας υπέρ της άποψης ότι το νερό αποτελεί πηγή ζωής, ενέργειας και δημιουργίας.

- Οι [Γεωγράφοι](#), αφού διαβάσουν το κείμενο του Στρατή Μυριβήλη [«Οι φωνές των νερών»](#) και συμβουλευτούν από το βιβλίο Γεωγραφίας της Ε΄ Δημοτικού το κεφάλαιο [Το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας](#), πρέπει να επισημάνουν το ειδικό λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται για συγκεκριμένους γεωγραφικούς όρους που σχετίζονται με τον κύκλο του νερού και το υγρό στοιχείο (ακρωτήριο, ακτογραμμή κ.ά.). Στη συνέχεια, καλούνται να αφηγηθούν ένα χιουμοριστικό περιστατικό που διαδραματίστηκε σε κάποιον από αυτούς τους χώρους σε έναν φίλο στον οποίο αποστέλλουν μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail). Επισημαίνεται ότι με το λογισμικό του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου δημιουργούνται οι συνθήκες για την παραγωγή λόγου σε πραγματικές επικοινωνιακές περιστάσεις, οπότε οι μαθητές, με στόχο την κάλυψη μιας πραγματικής επικοινωνιακής ανάγκης συντάσσουν με ιδιαίτερη επιμέλεια κείμενο του οποίου ο αποδέκτης είναι πραγματικός (Κυρκίνη, Τσάφος, Βλαχογιάννη, 2006).
- Τέλος οι [Οικολόγοι](#) καλούνται να διαβάσουν το κείμενο του Λουίς Σεπούλβεδα [Το μαύρο κύμα](#), να μελετήσουν το άρθρο [«Πόσο κινδυνεύουν τα ποτάμια μας από τη ρύπανση»](#). Στη συνέχεια, αξιοποιώντας δεδομένα της καθημερινότητας της τοπικής ιστορίας καλούνται να συνθέσουν ένα κείμενο για τη σχολική εφημερίδα, στο οποίο θα μιλούν για τις επιπτώσεις της ρύπανσης στον υδροφόρο ορίζοντα της περιοχής τους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Όγδοη διδακτική ώρα: Οι μαθητές παρουσιάζουν την 3^η και τελευταία δραστηριότητα του 2^{ου} Φύλλου και την αναρτούν στον ιστότοπο Free Open eClass.
Διορθώσεις;;;

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο Εργασίας 1 (κοινό και για τις τέσσερις ομάδες)

- Αφού διαβάσετε με προσοχή την [ενότητα](#), να εντοπίσετε λέξεις ή φράσεις, με τις οποίες αποδίδεται ή περιγράφεται η θάλασσα και γενικότερα το υγρό στοιχείο.

(**Σημείωση**: Η πρώτη ομάδα των **φυσιολατρών** θα μελετήσει τους στίχους 311-345.

Η δεύτερη ομάδα των **βιολόγων** θα μελετήσει τους στίχους 346-366.

Η τρίτη ομάδα των **γεωγράφων** θα μελετήσει τους στίχους 367-389.

Η τέταρτη ομάδα των **οικολόγων** θα μελετήσει τους στίχους 390-420.)

Στη νεοελληνική γλώσσα το νερό στις διάφορες μορφές του έχει χρησιμοποιηθεί σε ποικίλα γνωμικά, που αποδίδουν τη λαϊκή θυμοσοφία. Αφού επιλέξετε στο τέλος του άρθρου [«Μια τρύπα στο νερό -και άλλες παροιμιακές εκφράσεις με το νερό»](#) δύο από αυτά που σας προκάλεσαν εντύπωση, προσπαθήστε με τη βοήθεια του [ηλεκτρονικού λεξικού](#) να δώσετε την ερμηνεία τους. Στη συνέχεια, ενσωματώστε τα σε σύντομους διαλόγους που θα δραματοποιήσετε και θα παρουσιάσετε στην τάξη, ώστε να καταδεικνύεται η σημασία τους.

Γνωμικό	Σημασία	Διάλογος
1.		
2.		

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Μπράβο, παιδιά! Τα καταφέρατε!

Τώρα ανεβάστε το συμπληρωμένο φύλλο στην [FreeOpen e Class](#).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Φύλλο Εργασίας 2

Ομάδα 1^η: Φυσιολάτρες

- 1.α. Στην ενότητα που εξετάσαμε παρουσιάζονται δύο θεότητες που σχετίζονται με το υγρό στοιχείο, ο Ποσειδώνας και η Ινώ - Λευκοθέα. Αφού μελετήσετε προσεκτικά το κείμενο, εστιάζοντας την προσοχή σας στον τρόπο με τον οποίο περιγράφει ο ποιητής τις θεότητες αυτές, συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα με τα εξωπραγματικά και τα ανθρώπινα στοιχεία της καθεμιάς:

ΠΟΣΕΙΔΩΝΑΣ	
ΕΞΩΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ	ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ

ΙΝΩ ~ ΛΕΥΚΟΘΕΗ	
ΕΞΩΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ	ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- 1.β. Με βάση τα στοιχεία που σημειώσατε στην προηγούμενη δραστηριότητα και αφού μελετήσετε το λήμμα [«Θεϊκός ανθρωπομορφισμός»](#), να γράψετε τα συμπεράσματά σας για την αντίληψη που είχαν οι αρχαίοι Έλληνες για τους θεούς τους.
- 2.α. Στην αρχαία ελληνική μυθολογία υπάρχουν πολλοί μύθοι για θαλάσσιες θεότητες: τον θεό της θάλασσας, τον Ποσειδώνα (βλέπε [εδώ](#) και [εδώ](#)), [τον Πρωτέα](#) (βλέπε [δ 384-393](#), όπου ο Μενέλαος πληροφορείται για τον Πρωτέα), τον Νηρέα, τις Νηρηίδες, τις Σειρήνες, τη Σκύλλα και τη Χάρυβδη. επίσης, υπάρχουν πολλοί μύθοι για τον Ωκεανό, που περιέβαλλε κυκλικά τη Γη, και τέλος για θεοποιημένους ποταμούς, όπως τον Αχέροντα, τον Αλφειό, τον Αλιάκμονα κ.ά.

Αφού συγκεντρώσετε πληροφορίες και εικαστικό υλικό από τους παραπάνω υπερδεσμούς για τις συγκεκριμένες θεότητες, να κάνετε μία συνοπτική παρουσίαση των μυθικών αυτών πλασμάτων με τη βοήθεια ενός λογισμικού παρουσίασης.

- 2.β. Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι οι αρχαίοι Έλληνες είχαν τόσες πολλές θαλάσσιες θεότητες;
- 3. Διαβάστε το διήγημα του Αντώνη Σαμαράκη [«Το ποτάμι»](#).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- α. Ποια συναισθήματα σας δημιουργήθηκαν σε σχέση με το υγρό στοιχείο και τον τρόπο που αυτό επενεργεί στην ψυχολογία του κεντρικού ήρωα;
- β. Να καταγράψετε σε μια σελίδα στο ημερολόγιό σας αντίστοιχες εμπειρίες που σας έχει προκαλέσει η επαφή με κάποια από τις μορφές του υγρού στοιχείου.
- Αγαπημένο μου ημερολόγιο,

Μπράβο, παιδιά! Ολοκληρώσατε την εργασία σας!

Τώρα ανεβάστε το συμπληρωμένο φύλλο στην [FreeOpen e Class](#).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- 1.β. Με βάση τα στοιχεία που σημειώσατε στην προηγούμενη δραστηριότητα και αφού μελετήσετε το λήμμα [«Θεϊκός ανθρωπομορφισμός»](#), να γράψετε τα συμπεράσματά σας για την αντίληψη που είχαν οι αρχαίοι Έλληνες για τους θεούς τους.
- 2.α. Στην αρχαία ελληνική μυθολογία υπάρχουν πολλοί μύθοι για θαλάσσιες θεότητες: τον θεό της θάλασσας, τον Ποσειδώνα, τον Πρωτέα (δ 417-424 και 450-463), [τον Νηρέα](#), [τις Νηρηίδες](#), [τις Σειρήνες](#) ([εδώ](#) η συνάντησή τους με τον Οδυσσέα, ραψωδία μ (μετάφραση Ζησ. Σιδέρη), στίχοι 39-55 και 181-200), τη Σκύλλα και τη Χάρυβδη. Επίσης, υπάρχουν πολλοί μύθοι για τον Ωκεανό, που περιέβαλλε κυκλικά τη Γη, και τέλος για θεοποιημένους ποταμούς, όπως τον Αχέροντα, τον Αλφειό, τον Αλιάκμονα κ.ά.

Αφού συγκεντρώσετε πληροφορίες και εικαστικό υλικό από τους παραπάνω υπερδεσμούς για τις συγκεκριμένες θεότητες, να κάνετε μία συνοπτική παρουσίαση των μυθικών αυτών πλασμάτων με τη βοήθεια ενός λογισμικού παρουσίασης.

- 2.β. Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι οι αρχαίοι Έλληνες είχαν τόσες πολλές θαλάσσιες θεότητες;
- 3. Διαβάστε το απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Ηλία Βενέζη [Το Νούμερο 31328](#) (επιπρόσθετα μπορείτε να παρακολουθήσετε το απόσπασμα -

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

συγκεκριμένα το τμήμα από 1:40:00 έως 1:46:00- από την ταινία [1922](#) του Νίκου Κούνδουρου που είναι βασισμένη στο βιβλίο) και συμβουλευτείτε την ενότητα [Γλυκίσματα - Ροφήματα- Ποτά](#) του βιβλίου σας της Οικιακής Οικονομίας και συγκεκριμένα την παράγραφο που αναφέρεται στην ανάγκη του οργανισμού μας για νερό. Ποιες σκέψεις σας δημιουργήθηκαν σε σχέση με το νερό και τον τρόπο που αυτό κατευθύνει τη δράση των ηρώων και προάγει την εξέλιξη της υπόθεσης; Να επιχειρηματολογήσετε υπέρ της άποψης ότι το νερό αποτελεί πηγή ζωής, ενέργειας και δημιουργίας σε ένα άρθρο που προορίζεται να αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας.

Μπράβο, παιδιά! Ολοκληρώσατε την εργασία σας!

Τώρα ανεβάστε το συμπληρωμένο φύλλο στην [FreeOpen e Class](#).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- 1β. Με βάση τα στοιχεία που σημειώσατε στην προηγούμενη δραστηριότητα και αφού μελετήσετε το λήμμα [«Θεϊκός ανθρωπομορφισμός»](#), να γράψετε τα συμπεράσματά σας για την αντίληψη που είχαν οι αρχαίοι Έλληνες για τους θεούς τους.
- 2.α. Στην αρχαία ελληνική μυθολογία υπάρχουν πολλοί μύθοι για θαλάσσιες θεότητες: τον θεό της θάλασσας, τον Ποσειδώνα, τον Πρωτέα (δ 417-424 και 450-463), τον Νηρέα, τις Νηρηίδες, τις Σειρήνες, [τη Σκύλλα και τη Χάρυβδη](#). διαβάστε ακόμη για αυτές από την «Οδύσσεια» [μ 103-107 και μ 235-261](#) (μετάφραση Ζησ. Σιδέρη) και [εδώ](#). Επίσης, υπάρχουν πολλοί μύθοι για τον Ωκεανό, που περιέβαλλε κυκλικά τη Γη, και, τέλος, για θεοποιημένους ποταμούς, όπως τον Αχέροντα, τον Αλφειό, τον Αλιάκμονα κ.ά

Αφού συγκεντρώσετε πληροφορίες και εικαστικό υλικό από τους παραπάνω υπερδεσμούς για τις συγκεκριμένες θεότητες, να κάνετε μία συνοπτική παρουσίαση των μυθικών αυτών πλασμάτων με τη βοήθεια ενός λογισμικού παρουσίασης.

- 2.β. Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι οι αρχαίοι Έλληνες είχαν τόσες πολλές θαλάσσιες θεότητες;
- 3. Διαβάστε το κείμενο του Στρατή Μυριβήλη [«Οι φωνές των νερών»](#) και συμβουλευτείτε το παλιό σας [βιβλίο του Δημοτικού](#) ανατρέχοντας στο Γεωγραφικό γλωσσάριο στο κεφάλαιο 8, για να θυμηθείτε το ειδικό λεξιλόγιο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

που χρησιμοποιούμε για συγκεκριμένους γεωγραφικούς όρους που σχετίζονται με τον κύκλο του νερού και το υγρό στοιχείο (ακρωτήριο, ακτογραμμή κ.ά.). Στη συνέχεια αφηγηθείτε ένα χιουμοριστικό περιστατικό που διαδραματίστηκε σε κάποιον από αυτούς τους χώρους σε κάποιον φίλο σας στον οποίο στέλνετε μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail).

Μπράβο, παιδιά! Ολοκλήρωσατε την εργασία σας!

Τώρα ανεβάστε το συμπληρωμένο φύλλο στην [FreeOpen e Class](#).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- β. Με βάση τα στοιχεία που σημειώσατε στην προηγούμενη δραστηριότητα και αφού μελετήσετε το λήμμα [«Θεϊκός ανθρωπομορφισμός»](#), να γράψετε τα συμπεράσματά σας για την αντίληψη που είχαν οι αρχαίοι Έλληνες για τους θεούς τους.
- 2.α. Στην αρχαία ελληνική μυθολογία υπάρχουν πολλοί μύθοι για θαλάσσιες θεότητες: τον θεό της θάλασσας, τον Ποσειδώνα, τον Πρωτέα (δ 417-424 και 450-463), τον Νηρέα, τις Νηρηίδες, τις Σειρήνες, τη Σκύλλα και τη Χάρυβδη. Επίσης, υπάρχουν πολλοί μύθοι για τον [Ωκεανό](#), που περιέβαλλε κυκλικά τη Γη, και, τέλος, για [θεοποιημένους ποταμούς](#), όπως [τον ποταμό της Σχερίας \(ραψ ε στ 493 - 505\)](#), στον οποίο ο Οδυσσέας προσεύχεται για να τον βοηθήσει να φτάσει στη στεριά, αλλά και πολλούς άλλους, όπως τον Αχέροντα, τον Αλφειό, τον Αλιάκμονα κ.ά.

Αφού συγκεντρώσετε πληροφορίες και εικαστικό υλικό από τους παραπάνω υπερδесμούς για τις συγκεκριμένες θεότητες, να κάνετε μία συνοπτική παρουσίαση των μυθικών αυτών πλασμάτων με τη βοήθεια ενός λογισμικού παρουσίασης.

- 2. β. Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι οι αρχαίοι Έλληνες είχαν τόσες πολλές θαλάσσιες θεότητες;
- 3. Διαβάστε το κείμενο του Λουίς Σεπούλβεδα [Το μαύρο κύμα](#) και το άρθρο [«Πόσο κινδυνεύουν τα ποτάμια μας από τη ρύπανση»](#) (μόνο την πρώτη

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

παράγραφο). Στη συνέχεια, γράψτε ένα κείμενο που θα προορίζεται για την εφημερίδα του σχολείου σας, στο οποίο θα κάνετε λόγο για τις επιπτώσεις της ρύπανσης στον υδροφόρο ορίζοντα της περιοχής σας.

Μπράβο, παιδιά! Ολοκληρώσατε την εργασία σας!

Τώρα ανεβάστε το συμπληρωμένο φύλλο στην [FreeOpen e Class](#).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Είναι γνωστό ότι η γνώση των δυνατοτήτων των διαθέσιμων σημειωτικών πόρων παρέχει τελικά στον εκπαιδευτικό που καλείται να εφαρμόσει ένα σενάριο ένα ευρύ φάσμα επιλογών που σχετίζονται με συγκεκριμένα επικοινωνιακά περιβάλλοντα ή περιστάσεις και αποτελούν την προσωπική τοποθέτησή του στις ανάγκες του επικοινωνιακού γεγονότος. Υπό το πρίσμα αυτό η έννοια του σχεδιασμού δεν αφορά μόνο στην οργάνωση ενός μαθήματος ή προγράμματος με απαρέγκλιτες, συμβατικές, κανονιστικές αρχές, αλλά αποτελεί μια μορφή «δημιουργικότητας», υπογραμμίζοντας τον ενεργητικό ρόλο που διαδραματίζει ο σχεδιαστής στη δημιουργία νέου, μετασχηματισμένου περιεχομένου με βάση τους υπάρχοντες πόρους παρά στην αναπαραγωγή του αυστηρά οριοθετημένου παλαιού. (Πόλκας & Τουλούμης, 2012).

Θεωρείται, λοιπόν, αυτονόητο ότι ο διδάσκων μπορεί να τροποποιήσει ή να αγνοήσει κάποια/ κάποιες δραστηριότητες του σεναρίου ανάλογα με την συνολική εικόνα ροής του μαθήματος στο εν λόγω τμήμα και τη δυνατότητα υποδοχής και κατάκτησης των συγκεκριμένων διδακτικών στόχων από αυτό. Με το ίδιο σκεπτικό είναι θεμιτός κάθε συμπληρωματικός προσδιορισμός ή/ και τροποποίηση ανάλογα με τις προσωπικές ερμηνευτικές ευαισθησίες του διδάσκοντος ή/ και τα ενδιαφέροντα των μαθητών του. Έτσι, αν τα ενδιαφέροντα ή η ανταπόκριση των μαθητών προσανατολίζουν τη διδασκαλία σε άλλες ατραπούς, ο καθηγητής θα πρέπει να διαθέτει την ετοιμότητα να συνεχίσει τη διδασκαλία λαμβάνοντας υπόψη του τα νέα δεδομένα. Το κείμενο, δηλαδή, δεν πρέπει να εγκλωβιστεί μέσα στο πλαίσιο των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων και να γίνει υπηρέτης τους, αλλά να αντιμετωπιστεί κατά την ερμηνευτική επεξεργασία του ως περιέχον εν δυνάμει διάφορες ερμηνευτικές εκδοχές και προσεγγίσεις.

Αντίθετα, κάποιες επιμέρους δραστηριότητες του σεναρίου, οι οποίες αναγκαστικά θίγονται επιδερμικά λόγω έλλειψης χρόνου, θα μπορούσαν να μετατραπούν σε πολύωρο Σχέδιο Εργασίας (Project), με τη συμβολή και καθηγητών άλλων ειδικοτήτων. Ένα τέτοιο παράδειγμα θα μπορούσε να είναι και η

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

αντιπαραβολή των μυθικών πλασμάτων του νερού στον αρχαίο και το σύγχρονο κόσμο (σχετική αναφορά γίνεται και στο παράλληλο κείμενο του σχολικού εγχειριδίου στο κείμενο *Ο άντρας της Ανεράιδας* από την ανθολογία του Νικόλαου Πολίτη). Η έμφαση προφανώς θα δοθεί σε στοιχεία λαογραφίας, τοπικής ιστορίας και λογοτεχνίας, αλλά στο εγχείρημα θα μπορούσαν να εμπλακούν επιπλέον και καθηγητές ξένων γλωσσών και Καλλιτεχνικών, που θα βοηθήσουν τους μαθητές να προσεγγίσουν το θέμα αισθητικά ή συγκριτικά, από την οπτική, δηλαδή, ενός άλλου πολιτισμού.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το συγκεκριμένο εφαρμοσμένο σενάριο τροποποιήθηκε αρκετά σε σύγκριση με το συνταγμένο, προκειμένου να συνάδει με τη γνωστική και νοητική ωριμότητα των μαθητών του συγκεκριμένου τμήματος, όπου και εφαρμόστηκε. Επίσης, το συνταγμένο σενάριο λόγω της μεγάλης του έκτασης ήταν αδύνατο να εφαρμοστεί εξ ολοκλήρου με το σχολικό χρόνο να πιέζει ασφυκτικά, ιδιαίτερα για το συγκεκριμένο διδακτικό αντικείμενο, την «Οδύσσεια», που πρέπει ο εκπαιδευτικός να την διδάξει ως το τέλος Φεβρουαρίου. Αναγκαστικά, λοιπόν, έπρεπε να περιοριστεί η έκταση του στις δραστηριότητες στις οποίες θα μπορούσαν να ανταποκριθούν με άνεση οι συγκεκριμένοι μαθητές εντός του προβλεπόμενου χρόνου.

Από το 1^ο Φύλλο Εργασίας του συνταγμένου σεναρίου αξιοποιήθηκε η 1^η δραστηριότητα, αλλά μόνο ως προς την αναζήτηση λέξεων και φράσεων στο μεταφρασμένο κείμενο και όχι και στο πρωτότυπο. Ο λόγος αυτής της επιλογής ήταν ότι οι μικροί μαθητές δεν είναι καθόλου εξοικειωμένοι με την αρχαία ελληνική γλώσσα και μάλιστα την ομηρική διάλεκτο, ενώ η αρίθμηση των στίχων φυσικά δεν είναι η ίδια με το μεταφρασμένο κείμενο, οπότε θα δυσκολεύονταν πολύ να εντοπίσουν τις λέξεις στο πρωτότυπο και θα απογοητεύονταν από την πρώτη κιόλας δραστηριότητα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η δεύτερη δραστηριότητα του 1^{ου} Φύλλου παραλείφθηκε τελείως, λόγω τεχνικών προβλημάτων. Συγκεκριμένα, μόνο μετά την ολοκλήρωση της εφαρμογής λειτούργησε η συγκεκριμένη σύνδεση με τα λήμματα από το βιβλίο του Μανώλη Γλέζου.

Η τρίτη δραστηριότητα του 1^{ου} Φύλλου αξιοποιήθηκε, απλώς περιορίστηκε ο ζητούμενος αριθμός των γνωμικών από πέντε σε δύο, προκειμένου να ολοκληρώσουν οι μαθητές τις εργασίες του 1^{ου} Φύλλου σε μία διδακτική ώρα. Άλλωστε, η αναζήτηση έστω και δύο γνωμικών αρκεί για να έρθουν οι μαθητές της κάθε ομάδας σε επαφή με τη λαϊκή θυμοσοφία, ενώ κατά την παρουσίαση στην ολομέλεια ακούγονται και τα γνωμικά των υπόλοιπων ομάδων, οπότε οι μαθητές έρχονται σε επαφή με πολλά περισσότερα.

Από το 2^ο Φύλλο αξιοποιήθηκε η 1^η δραστηριότητα, αλλά σαφώς πιο απλοποιημένη και με πιο περιορισμένη και συγκεκριμένη στοχοθεσία. Συγκεκριμένα, οι μαθητές καλούνται να μελετήσουν την περιγραφή μόνο των θεοτήτων της ενότητας, δηλ. του Ποσειδώνα και της Ινώς ~ Λευκοθέης, και όχι του ποταμού της Σχερίας. Η μελέτη του τελευταίου εντάχθηκε στη 2^η δραστηριότητα του 2^{ου} Φύλλου της ομάδας των οικολόγων, οι οποίοι ασχολούνται γενικά με τους θεοποιημένους ποταμούς και έναν εξ αυτών, τον ποταμό της Σχερίας.

Κατόπιν στην 1^η δραστηριότητα του 2^{ου} Φύλλου οι μαθητές εντοπίζουν τα εξωπραγματικά και τα ανθρώπινα στοιχεία της κάθε θεότητας, μελετούν τον ορισμό της έννοιας «ανθρωπομορφισμός» και καταλήγουν στο δικό τους συμπέρασμα για τις αντιλήψεις των αρχαίων Ελλήνων για τους θεούς τους. Μέσω της παρατήρησης δηλαδή και με επαγωγική μέθοδο, καταλήγουν αβίαστα σε ένα συμπέρασμα. Το λήμμα «ενανθρώπιση ~ θεϊκή επιφάνεια» παραλείφθηκε, γιατί δεν εξυπηρετούσε στη συγκεκριμένη κατεύθυνση του εφαρμοσμένου σεναρίου, ενώ το κείμενο «θεοί και κόσμος» είναι πολύ δύσκολο στην κατανόηση για το επίπεδο των συγκεκριμένων μαθητών.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η 2^η δραστηριότητα περιορίστηκε στην παρουσίαση πολλών θαλάσσιων θεοτήτων (διαφορετικών για κάθε ομάδα) και στην απόπειρα ερμηνείας της ύπαρξης τους στον αρχαίο Ελληνικό κόσμο με γνώμονα τη γνώμη των μαθητών. Εικαστικό υλικό μπορούσαν να αντλούν μόνο από τους υπερδεσμούς για τις θεότητες, γιατί οι δύο άλλοι σύνδεσμοι έχουν ως γλώσσα αναζήτησης την Αγγλική, πράγμα που θα δυσκόλευε και θα καθυστερούσε την ολοκλήρωση της εργασίας σε ένα μόνο δίωρο. Επίσης, το κείμενο που αναφέρεται στον ρόλο του μύθου στην αρχαία ελληνική σκέψη κρίθηκε ως ιδιαίτερα δύσκολο για την αντιληπτική ικανότητα των συγκεκριμένων μαθητών, για αυτό και παραλείφθηκε.

Τέλος στην 3^η και τελευταία δραστηριότητα του 2^{ου} Φύλλου έγιναν κάποιες τροποποιήσεις από τον διδάσκοντα και δεν υλοποιήθηκε στο σχολείο, λόγω πίεσης χρόνου. Εξ αρχής, ο προγραμματισμός προέβλεπε την ανάθεση της συγκεκριμένης δραστηριότητας στις ομάδες για επεξεργασία στο σπίτι και παρουσίαση στην ολομέλεια εν ευθέτω χρόνω.

Απλώς από την 1^η ομάδα αφαιρέθηκε η μελέτη του ποιήματος «Ο Πόρφυρας» του Διονυσίου Σολωμού, γιατί θεωρήθηκε δύσκολο στην ερμηνεία του από τους μικρούς μαθητές, καθώς και η παρακολούθηση της ταινίας μικρού μήκους του Μιχαήλ Φελάνη, διότι θα προκαλούσε αντιδράσεις από κάποιους συντηρητικούς γονείς.

Τέλος από την 4^η ομάδα αφαιρέθηκε το πολύ ωραίο ντοκυμαντέρ του Δημήτρη Κουτσιαμπασάκου *Ο Ηρακλής, ο Αχελώος και η γιαγιά μου*, γιατί οι υπαιτιγμοί του περί καταστροφής ή όχι του φυσικού περιβάλλοντος δεν θα γίνονταν εύκολα αντιληπτοί, τη στιγμή που πρόκειται για ένα σημαντικό θέμα, με πολλές παραμέτρους, άγνωστο στους μαθητές.

Ως προς την εφαρμογή του τώρα, το συγκεκριμένο σενάριο κύλησε ομαλά και οι περισσότερες ομάδες μπόρεσαν να ολοκληρώσουν εντός του προβλεπόμενου χρόνου τις εργασίες τους. Οι μαθητές συνεργάστηκαν ομαλά, με ελάχιστες εξαιρέσεις μικροπροβλημάτων που αφορούσαν κυρίως ή στην επιβολή της προσωπικής γνώμης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

μέσα στην ομάδα από κάποιους συγκεκριμένους μαθητές ή απλώς στην έλλειψη «χημείας» μεταξύ των μελών. Με την έγκαιρη παρέμβαση του διδάσκοντος αρκετά προβλήματα ξεπεράστηκαν έγκαιρα. Επίσης, οι περισσότεροι μαθητές δε διαθέτουν ευχέρεια στη χρήση του Η/Υ, αν και σημείωναν σταδιακή πρόοδο από ώρα σε ώρα. Σε μία ομάδα μάλιστα η έλλειψη πρωτοβουλίας και η ανασφάλεια των μελών της στάθηκε εμπόδιο να προχωρήσουν περισσότερο και είχαν συνεχώς ανάγκη την καθοδήγηση της διδάσκουσας, η οποία όμως λειτουργούσε περισσότερο σε πλαίσιο συμβουλευτικό και ενθαρρυντικό παρά στην παροχή και μόνο διευκρινίσεων και κατευθύνσεων, προκειμένου να κινηθούν και μόνοι στην έρευνα και αναζήτηση.

Ως προς το γνωστικό κομμάτι, το θέμα του σεναρίου φάνηκε ότι τους άρεσε ιδιαίτερα, ενώ το θεώρησαν οικείο και σχετικό με τα ακούσματα και τα ενδιαφέροντα τους. Επίσης, επειδή ανταποκρίθηκαν με σχετική άνεση, ένιωσαν αυτοπεποίθηση και το βίωσαν ως ένα ευχάριστο ταξίδι στον ψηφιακό κόσμο της γνώσης.

Γενικά, οι μαθητές αποκόμισαν μια εποικοδομητική εμπειρία έρευνας και συνεργασίας μεταξύ τους, πράγμα το οποίο το επισήμαναν και οι ίδιοι στην ολομέλεια και δήλωσαν ότι θα ήθελαν να επαναληφθεί μια τέτοια δραστηριότητα.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γιάννου, Γ. 2008. «Οι ΤΠΕ στο μάθημα των αρχαίων ελληνικών». *Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης*, Τεύχος 3 – κλάδος ΠΕ02, Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών, Πάτρα.

Δαφέρμος, Μ. 2002. *Η πολιτισμική - ιστορική θεωρία του Vygotsky. Φιλοσοφικές - ψυχολογικές - παιδαγωγικές διαστάσεις*, Αθήνα: Ατραπός.

Δελούδη, Μ. 2001. «Βιωματική μάθηση - Δυνατότητες αξιοποίησής της στο πλαίσιο της Ευέλικτης Ζώνης», *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, τ. 6.

Ιγνατιάδης, Γ. Μ. (s. a.). «Πρόλογος», *Ομηρικά Έπη Ι. Ομήρου Οδύσσεια* (βιβλίο του καθηγητή). Αθήνα: ΟΕΔΒ.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα 32. Πρακτικά της 32ης Ετήσιας Συνάντησης Εργασίας του Τομέα Γλωσσολογίας του Τμήματος Φιλολογίας του Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.

Κακριδή, Ι. Ε 1988. *Η διδασκαλία των ομηρικών επών* (βιβλίο του καθηγητή), ., Αθήνα ΟΕΔΒ.

Κυρκίνη, Α. Τσάφος Β.& Ε. Βλαχογιάννη. 2006. *Επιμορφωτικό υλικό για το ειδικό μέρος του προγράμματος σπουδών, Ειδικότητα ΠΕ02*, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, (s. I.)

Μαρωνίτης, Δ. 2010. «Να τολμάς το δεύτερο βήμα, βλέποντας τι αφήνεις...», συνέντευξη στην Π. Κρημνιώτη, εφημερίδα «Η Αυγή», 20/6/2010

Ματσαγγούρας, Η. 2000. «Η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία: “γιατί”, “πώς”, “πότε” και “για ποιους”», ομιλία στο *Διήμερο Επιστημονικό Συμπόσιο: «Η εφαρμογή της ομαδοκεντρικής διδασκαλίας - Τάσεις και εφαρμογές»*. Θεσσαλονίκη.

Πετρίδης, Κ. Α. ηλεκτρονική έκδοση 2011. «Πρόλογος» στο *Ομήρου Οδύσσεια, Α΄ Γυμνασίου Υποστηρικτικό Υλικό για τον/ την εκπαιδευτικό*, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου - Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων. Λευκωσία.

<http://www.scribd.com/doc/70246805/odysseia-vivlio-kathigiti>

Πόλκας, Λ. & Κ. Τουλούμης. 2012. *Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη, και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γραμματείας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*, 18-22. Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ.

Τσάφος, Β. 2004. *Η διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γραμματείας και γλώσσας - για μια εναλλακτική μαθητεία στον αρχαίο κόσμο*, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Φρυδάκη, Ε. 2003. *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Χοντολίδου, Ε. 2000. «Παιδαγωγικές αρχές του Προγράμματος». Στο *Διαβάζοντας Λογοτεχνία στο Σχολείο. Μια νέα πρόταση Διδασκαλίας*, Αθήνα: Τυπωθήτω, σσ. 15-35.
- Vergnaud, G. 2000. *Lev Vygotski. Pédagogue et penseur de notre temps..* Paris:Hachette Éducation
- Wertsch J. V. & P. Tulviste. ²1997. «Ο L. S. Vygotsky και η σύγχρονη αναπτυξιακή ψυχολογία». Στο *Αναπτυξιακή Ψυχολογία. Παρελθόν, παρόν και μέλλον*. Κουγιουμτζάκης Γ. (επιμ.), μετάφραση Μαρία Σόλμαν. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.